

VIDA ČOK

## SAVREMENI PROBLEMI OMLADINE U RADU UJEDINJENIH NACIJA

1. U poruci Generalnog sekretara Organizacije ujedinjenih nacija, upućenoj omladini 1969. godine, konstatovana je činjenica da je većina stanovništva danas rođena posle 1945. godine, tj. posle osnivanja Ujedinjenih nacija i da danas mladi ljudi sačinjavaju 54% svetskog stanovništva. Ti su podaci značajni, jer se sa mladim stanovništvom može očekivati da će se svet razvijati i menjati brže nego ikada do sada, a taj se zaključak u poruci zasniva i na činjenici da je već jasno da je ovakvo stanovništvo »otvorenije novim idejama, pripremljeno da se brani i spremno da se menja«.

Ove i druge analize vremenski dolaze posle 1967. i 1968. godine, tj. posle perioda koji će u istoriji ljudskog društva biti zabeležen kao period »omladinskih protesta i demonstracija«, do kojih je došlo u više od pedeset zemalja širom sveta. Međutim, bilo bi pogrešno i netačno ako bismo reagovanje Ujedinjenih nacija vezivali isključivo za pomenute događaje, ne vodeći računa o činjenici da su Ujedinjene nacije svojom delatnošću i usvojenim instrumentima uticale na mesto i ulogu omladine i pre talasa omladinskih buntova. Pri tome mislimo, u prvom redu, na dokumente iz oblasti prava čoveka, jer je i celokupna problematika uloge i položaja omladine u savremenom društvu u najvećoj meri deo šire problematike prava čoveka.

2. Takav zaključak zasnivamo na osnovnim dokumentima Ujedinjenih nacija o pravima čoveka, kao što su *Univerzalna deklaracija o pravima čoveka* iz 1948. godine, *Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima*, *Pakt o građanskim i političkim pravima* (oba iz 1966. godine), te *Teheranska proklamacija* iz 1968. godine.

a) Iz odredaba *Univerzalne deklaracije* proizlazi da se zaštita koju *Deklaracija* daje ljudima u dobu djetinjstva delmično proteže i na omladinski uzrast, odnosno, iako se to u ovom instrumentu ne kaže izričito, svaki čovek, bez obzira na godine života, uživa sva prava koja su ovom deklaracijom proglašena.

b) *Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima*, proširio je oblast zaštite dece u dva pravca. Prvo, u *Paktu* se izričito kaže da »posebne mere zaštite i pomoći treba da budu preduzete u korist sve dece i omladine (podvukao autor), bez ikakve diskriminacije zbog porekla ili drugih razloga« (član 10, tačka 3). Drugo, zaštita omladine se izričito traži i u oblasti rada, jer »deca i omladina moraju biti zaštićeni protiv privrednog i društvenog iskorišćavanja« (član 10, tačka 3). Zabranu njihovog zapošljavanja na ra-

dovima štetnim po njihov moral i zdravlje međunarodna je zajednica regulisala i putem Međunarodne organizacije rada. U vezi sa tim vidom zaštite omladine, treba istaći da prvi dokumenti kojima je ona regulisana potiču još iz 1919. godine, tj. iz doba Društva naroda, a da se na usavršavanju tog sistema zaštite radi neprestano u okviru iste specijalizovane agencije, odnosno pod okriljem Ujedinjenih nacija.

*Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima*, na sličan način kao i *Univerzalna deklaracija o pravima čoveka*, ni u jednoj odredbi ne govori posebno o građanskim i političkim pravima omladine. Jedino u okviru pojačane zaštite porodice, svakom detetu se priznaje pravo na »mere zaštite od strane njegove porodice, društva i države koje zahteva njegov položaj maloletnika« (član 24. *Pakta*). Očigledno, ni u ovom slučaju nije neposredno reč o omladini i regulisanju njenog položaja, kako je to činjeno u nekim drugim, kasnije usvojenim međunarodnim instrumentima.

Međutim, posredno se i u sva tri navedena dokumenta radi o regulisanju položaja omladine. To pre svega važi za one odredbe koje govore o pravu na obrazovanje i obavezi država da organizuju takvo obrazovanje koje će omogućiti »svakome da igra korisnu ulogu u slobodnom rđuštvu«. To proističe i iz činjenice da mladi, pravno gledano, spadaju većim delom u kategoriju maloletnika koja, posmatrana sa stanovišta unutrašnjih zakonodavstava, najčešće obuhvata omladinu do 18 godina starosti, ali i stariju (20. i 21. godina života se još relativno često uzima kao granična starost za sticanje punoletstva, odnosno za sticanje poslovne sposobnosti, a obaveza roditelja da izdržavaju svoju decu na školovanju sve se češće proteže i na omladinu uzrasta do 25. godina života). Svakako da je u takvim slučajevima reč o omladini koja već u velikoj meri ističe zahteve za pojačanim učešćem u životu i akcijama društvene zajednice, a u pojedinim oblicima tog života i učestvuje.

d) *Teheranska proklamacija* takođe ponavlja zabranu svih osnova diskriminacije, poznatih iz ranijih dokumenata Ujedinjenih nacija, a u celini se odnosi na sve ljude. Ali, sa stanovišta omladine, taj dokumenat Ujedinjenih nacija donosi i nešto novo. U tački 17. *Proklamacije* je rečeno: »Do maksimuma treba dati podstrek mladima u njihovim težnjama ka boljem svetu gde će ljudska prava i osnovne slobode biti u potpunosti ostvareni. Pokazuje se neophodnim da omladina da svoj doprinos tamo gde se kuje budućnost čovečanstva«. To novo vidimo u posebnom pristupu tretiranja omladine. Omladina nije više »objekat« zaštite, kojoj ta zaštita, ako se ostvaruje, bez sumnje doprinosi da postane aktivan učesnik u razvoju društva, ali i koja u svesti ljudi stvara predstavu o mladima koji kao da nisu zreli, ili da nisu sposobni i dovoljno odgovorni da zajedno sa starijima doprinose »kovanju budućnosti čovečanstva«. Sigurno je da citirani deo *Proklamacije* predstavlja i reagovanje učesnika Međunarodne konferencije o pravima čoveka, od kojih su mnogi došli iz zemalja u kojima je upravo u to vreme omladina demonstrirala tražeći svoja prava, odnosno svoje mesto u izgradnji društva, koje bi, prema zamisli mladih, trebalo da bude bolje nego što je sadašnje društvo. Taj ideal »boljeg društva«, koji je uvek sastavni deo poziva u borbu protiv svih oblika diskriminacije i društvenih nepravdi i koji, bilo kako da ga definišemo, uvek u sebi sadrži element ljudskih prava i osnovnih sloboda, u čijem ostvarenju treba da učestvuje i omladina, ovde se prvi put pojavljuje u vidu poziva da se prihvate težnje

mladih, da im se da podstreka da doprinesu ostvarenju onoga što su u svojim dokumentima zapisale i Ujedinjene nacije, odnosno onoga što predstavlja njihov program rada.

3. *Teheranska proklamacija* je doneta u vreme kada su Ujedinjene nacije već krenule i putem neposrednog bavljenja problemima omladine. Rezultat tog rada je nekoliko rezolucija usvojenih od strane Komisije za prava čoveka, Ekonomskog i socijalnog saveta i Generalne skupštine Ujedinjenih nacija. Vremenski, rad na ovim dokumentima se poklapa sa svetskim zbivanjima oko protesta omladine protiv postojećih nepravdi, razlika i opasnosti koje opterećuju savremeno društvo. To su godine 1968, 1969. Tematski, i ovi dokumenti pripadaju materiji prava čoveka, s tim što se sa stanovišta akcije koju preporučuju mogu podeliti u tri grupe.

a) Najbrojnija je grupa dokumenata koji se tiču *obrazovanja omladine u duhu poštovanja osnovnih ljudskih prava i sloboda*. Na Teheranskoj konferenciji 1968. godine usvojena je *Rezolucija XX*, u koju su učesnici Konferencije uputili zahtev vladama država da preduzmu više akcija na polju obrazovanja mladih. Države treba da upotrebe sva sredstva obrazovanja kako bi omladina rasla i razvijala se u poštovanju ljudskog dostojanstva i jednakosti ljudi bez diskriminacije; države treba da preduzmu sve odgovarajuće mere kako bi omladinu pripremile za život u društvu, stimulišući njen interes za probleme sveta koji se nalazi u procesu promena, obezbeđujući mladima veću i aktivniju ulogu u životu i razvoju društva; države treba da razvijaju sva sredstva informisanja u cilju upoznavanja omladine sa težnjama savremenog sveta, u cilju poštovanja ljudskih vrednosti i razumevanja drugih naroda, itd.

Pozivajući se na preporuke sadržane u *Teheranskoj proklamaciji*, Generalna skupština UN je u svojoj *Rezoluciji 2447*. od decembra 1968. godine uputila poziv državama, međunarodnim organizacijama, organizacijama omladine i, posebno, Ekonomskom i socijalnom savetu i Generalnom sekretaru UN, da svako u svojoj oblasti delovanja preduzme odgovarajuće akcije i učini sve da omladina može da se razvija u duhu poštovanja ljudskog dostojanstva i ravnopravnosti ljudi.

Taj svoj stav Generalna skupština je ponovila i na svom XXIV zasjedanju (*Rezolucija 2497*) 1969. godine, precizirajući da želi da dođe do primene novih metoda, kojima bi entuzijazam i energija mladih mogli da budu bolje usmereni ka duhovnom i materijalnom bogatstvu svih naroda sveta. Novo je u usvojenoj *Rezoluciji* to što se Generalna skupština obraća ne samo nacionalnim vladama i međunarodnim organizacijama, već i neposredno omladini, tražeći od nje da »potvrdi svoju veru u međunarodno pravo, u načela i ciljeve Povelje Ujedinjenih nacija koji se tiču ostvarenja svetskog mira, prijateljskih odnosa i saradnje među državama, prava čoveka i osnovnih sloboda« (tačka 4. *Rezolucije*).

Komisija za prava čoveka je u dva maha, 1969. i 1970. godine (*Rezolucija 20/XXV* iz 1969. i *Rezolucija 12/XXVI* iz 1970), donela odluku da će raditi na problemima obrazovanja mladih, u saradnji sa državama i međunarodnim organizacijama, dajući ovim pitanjima prioritetan značaj na predstojećem XXVII zasjedanju Komisije. Ta odluka se zasniva na ranije pomenutim rezolucijama Generalne skupštine, s tim što je Komisija za prava čoveka u preambuli svoje *Deklaracije* dala i neku vrstu ocene »opravdanosti« ili osnovanosti da

mladi postavljaju zahteve u pogledu prihvatanja njihove veće uloge u razvoju savremenog društva. Prema tekstu *Rezolucije* mladi su vrlo osetljivi na sve povrede ljudskih prava, te stoga »treba priznati njihove legitimne zahteve i želje da budu korisni društvu i da u punoj meri učestvuju u ostvarivanju velikih ljudskih težnji našega veka, ostvarenju koje je jedno od osnovnih uslova njihove sreće i napretka čovečanstva uopšte«.

b) Programski je najšire postavljena *Deklaracija o širenju među omladinom ideala mira, uzajamnog poštovanja i razumevanja među narodima*, koju je Generalna skupština UN usvojila još 1965. godine (*Rezolucija 2037/XX* od 7. decembra 1965.) Ta deklaracija sadrži šest načela. Prva tri načela se tiču odgajanja i vaspitavanja mladih u duhu načela i ciljeva Ujedinjenih nacija, posebno načela o dostojanstvu, razumevanju i ravnopravnosti ljudi. Četvrto načelo upućuje na načine kojim bi se postiglo zbližavanje i bolje razumevanje među mladim ljudima. U tom cilju treba podsticati »međusobnu razmenu, putovanja, turizam, susrete, izučavanje stranih jezika, bratimljenje gradova i univerziteta bez diskriminacije, kao i slične aktivnosti«. Peto načelo upućuje na potrebu podsticanja nacionalnih i međunarodnih udruženja mladih, odnosno omladinskih organizacija da u skladu sa tom deklaracijom »preduzimaju sve odgovarajuće mere u oblastima svoje delatnosti, kako bi bez ikakve diskriminacije dale svoj doprinos prosvetivanju mladog pokoljenja u skladu sa ovim idealima«. U šestom načelu, tvorci *Deklaracije* se ponovno vraćaju na obrazovanje mladih, ali ovoga puta i sa stanovišta uloge porodice u tom procesu sticanja »visokih moralnih osobina« kod mladih.

Iz sadržine *Rezolucije*, odnosno njenih načela, može se videti da se ovde o omladini govori stalno kao o mladim ljudima koje treba vaspitavati u određenom duhu, jer oni imaju pozitivnih osobina, kao što su, na primer, »oduševljenje i stvaralačke sposobnosti mladih«, ali koji se još ne pojavljuju kao neposredni izvršioци mera za unapređenje ljudskog društva, iako se u preambuli iste *Deklaracije* »ima na umu« da mladi ljudi imaju važnu ulogu u svim oblastima ljudske delatnosti i da su »oni pozvani da upravljaju sudbinom čovečanstva«. Imajući u vidu takvu koncepciju tvoraca *Deklaracije*, treba posebno istaći drugi stav šestog načela, čija sadržina, s jedne strane, potvrđuje zapažanje o tome da omladina tek treba »da bude pozvana« da upravlja, ali gde se, prvi put, govori i o potrebi da »omladina mora postati svesna svojih odgovornosti na svetu«.

c) Treća grupa dokumenata Ujedinjenih nacija obuhvata tri rezolucije, kojima je zajedničko to što se u njima govori o *programima akcija koji se tiču omladine*. Pri tome se uočava izvesna razlika između programa koji se preporučuju vladama, u okviru nacionalnog razvoja, i međunarodnih programa akcije.

Ekonomski i socijalni savet, u svojoj *Rezoluciji 1407/XVI*, donetoj 1969. godine, preporučuje nacionalnim vladama, između ostalog, i ovo:

— vlade treba da pojačaju svoje napore na ostvarenju načela i preporuka izraženih u međunarodnim instrumentima, a tiču se boljih uslova obrazovanja mladih i obezbeđenja veće uloge mladima u životu društva;

— vlade treba u svojoj opštoj privrednoj i društvenoj politici, kao i u svojim planovima i programima razvoja, da vode računa o potrebama omladine u svim oblastima, i to naročito u pogledu prilagođavanja strukture i sadržai-

ne programa obrazovanja, garantija za zadovoljavajuće uslove zapošljavanja, zaštite protiv nezaposlenosti i stvaranja pravičnih i jednakih uslova rada;

— vlade treba da podržavaju sastanke mladih na nacionalnom nivou, kako bi mogli imati tribine za razmatranje i utvrđivanje svojih problema i svojih potreba i kako bi preporučivali rešenja i ukazivali na oblasti u kojima bi mogli najbolje doprinositi naporima društva opštem razvoju;

— vlade treba da obezbeđuju putem odgovarajućih mera aktivno i koordinirano učešće mladih u izradi i ostvarivanju politike na svim nivoima.

Organi Ujedinjenih nacija, u vezi sa međunarodnim programima učešća mladih, obraćaju se nacionalnim vladama još dva puta. U svojoj *Rezoluciji 1353/XLV* iz 1968. godine Ekonomski i socijalni savet obraća se državama članicama UN da pažljivo prouče, u saradnji sa omladinskim organizacijama, koja su to sredstva uz čiju bi se pomoć ojačalo i proširilo učešće mladih u procesu privrednog i društvenog razvoja i zaštiti i unapređenju prava čoveka.

Generalna skupština UN pozvala je u svojoj *Rezoluciji 2499/XXIV* iz 1969. godine vlade država članica da u svoje delegacije, koje će biti upućene na XXV zasedanje Generalne skupštine, uključe i predstavnike omladine, polazeći od stanovišta da je učešće mladih na jubilarnom zasedanju Generalne skupštine »veoma poželjno, imajući u vidu sadašnje i buduće zadatke Organizacije«, što je rečeno u preambuli *Rezolucije*.

Na taj se način mladi i neposredno uključuju u međunarodni program saradnje, čemu su posvećene dve *Rezolucije* Ekonomskog i socijalnog saveta (*Rezolucije 1353. i 1354/XLV* iz 1968. godine). Te rezolucije ne idu dalje od konstatovanja potrebe da mladi aktivnije učestvuju, u okviru postojećih načina, u naporima Ujedinjenih nacija na ostvarenju privrednog i društvenog razvoja i unapređenja prava čoveka. Od Generalnog sekretara UN i šefova sekretarijata specijalizovanih agencija UN traži se da preduzmu sve potrebne mere u cilju »lečenja« problema omladine u društvu, i da to čine pomoću poboljšavanja svojih međunarodnih programa. Ovaj proces, kako je u *Rezoluciji* naglašeno, tiče se omladine kako u razvijenim, tako i u nerazvijenim zemljama. Najzad, problemi omladine treba da budu zastupljeni i u globalnim programima druge dekade Ujedinjenih nacija.

4. Godina 1970. predstavlja godinu značajnog rada UN na problemima omladine. U Beogradu je od 2. do 12. juna 1970. godine održan *Seminar Ujedinjenih nacija o ulozi omladine u unapređenju i zaštiti ljudskih prava*, a već jula meseca iste godine održana je u sedištu UN prva *Svetska omladinska skupština*.

a) Beogradski seminar bio je organizovan na osnovu *Rezolucije Generalne skupštine UN 2497/XXIV*, kojom je Generalnom sekretaru UN preporučeno da organizuje seminare o problemima obrazovanja omladine širom sveta, radi razvoja ličnosti mladih i jačanja poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda. Beogradski seminar bio je prvi seminar Ujedinjenih nacija posvećen isključivo problemima omladine.

Taj »tehnički« podatak o tome da je Seminar bio prvi seminar ovakve vrste, kao i podatak da su u radu Seminara učestvovala delegacije 27 zemalja iz celoga sveta i predstavnici specijalizovanih agencija i mnogih nevladinih organizacija, može doprineti razumevanju širine dnevnog reda Seminara, neke

vrste razuđenosti pitanja diskutovanih na njemu, pa i samih zaključaka Seminara.

Dnevni red Seminara obuhvatio je ova pitanja:

a) Težnje omladine u pogledu ispunjavanja najvažnijih humanitarnih zahteva našeg vremena;

b) uloga omladine u implementaciji prava čoveka, posebno u odnosu na ekonomski i društveni razvoj, zaštitu i unapređenje osnovnih sloboda, ukidanje rasizma, apartheida i kolonijalizma, unapređenje svetskog mira i pravde, prijateljskih odnosa i saradnje među državama;

c) obrazovanje omladine u odnosu na ljudska prava i osnovne slobode i, posebno sa stanovišta dostojanstva i ravnopravnosti svih ljudi, bez diskriminacije zasnovane na rasi, boji, jeziku, polu ili veri; zatim sa stanovišta mira, uzajamnog poštovanja i razumevanja među narodima, sa stanovišta materijalnog i duhovnog razvoja svih naroda i sa stanovišta uloge Ujedinjenih nacija u unapređenju mira i međunarodne saradnje;

d) učešće omladine u nacionalnom razvoju i uključivanje omladine u međunarodnu saradnju za zaštitu i unapređenje ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Takav dnevni red stvorio je osnov da su učesnici Seminara mogli da iznose svoja gledišta o svim pitanjima koja predstavljaju glavne probleme savremenog sveta, a na čijem rešavanju rade i Ujedinjene nacije. Na taj način Seminar je postao tribina sa koje su predstavnici omladine mogli kritički da se osvrnu na dosadašnji rad Ujedinjenih nacija, na politiku nacionalnih vlada, na međunarodne odnose uopšte. Oni su to i činili, nastojeći, u većoj ili manjoj meri, da ukažu na uzroke postojećih konfliktnih situacija i da preporuče put kojim bi se neki od tih problema mogli rešiti u svetskim razmerama. Na taj način došlo se i do zaključaka Seminara, kao što su, na primer, ovi: preporučuje se članicama UN da, što je pre moguće, ratifikuju Paktove o pravima čoveka i Konvenciju o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije; preporučuje se Ujedinjenim nacijama da utiču na nacionalne vlade u smislu čuvanja mladih od štetnog uticaja ratne propagande, militarizma, rasizma, kulta nasilja i drugih oblika nasilja nad ljudima; Seminar apeluje na Ujedinjene nacije da utiču na razvijene zemlje kako bi one izvršavale svoj moralni dug prema zemljama u razvoju, u kojima se omladina bori za razvoj svoje ličnosti, pružanjem takvim zemljama finansijske i druge pomoći; predlaže se da 25-godišnjica Ujedinjenih nacija bude iskorišćena ne samo za reafirmaciju proklamovanih prava čoveka, već i za preduzimanje novih inicijativa i akcija za stvarno unapređenje i zaštitu tih prava; preporučuje se da omladina u celome svetu podrži svim sredstvima one mlade koji se bore protiv rata, agresije, rasizma, apartheida, kolonijalizma i svakog drugog oblika nasilja. Očigledno je da omladina ima svoje stavove u odnosu na glavne probleme savremenog sveta. Ona ih je na Seminaru i iznosila, pokušavajući da odredi svoje mesto u okviru potrebe da ti problemi budu rešeni.

Sa stanovišta položaja mladih Seminar je u izvesnoj meri ponovio zaključke do kojih se došlo već ranije u Ujedinjenim nacijama. Tako, na primer, upućen je poziv Ujedinjenim nacijama i specijalizovanim agencijama da preduzmu izradu programa i projekata o problemima omladine; traženo je od svih vlada da obrate pažnju na svoje osnovne obaveze prema omladini, posebno u pogledu slobodnog i potpunog obrazovanja; traženo je od Generalnog se-

kretara UN i specijalizovanih agencija da saraduju sa nacionalnim vladama i omladinska organizacija u pogledu rešavanja problema omladine, itd.

Novi, sasvim konkretni predlozi doneti su u vezi sa, u to vreme, predstojećom Svetskom omladinskom skupštinom (da se ispita mogućnost periodičnog sastajanja Skupštine kao svetskog omladinskog foruma i u vezi sa metodom rada Skupštine). Predloženo je proširivanje prava glasa mladih (pomeranjem starosne granice naniže, odnosno usvajanjem 18 godina kao opšte starosne granice za sticanje prava glasa u celome svetu), zatim stvaranje dokumentacionog centra UN za probleme omladine. Sem toga, preporučeno je da načela samoupravljanja budu usvojena u svim oblastima obrazovanja, odnosno da omladina treba da učestvuje u planiranju i ostvarivanju svih vladinih programa koji su namenjeni da služe mladima, a posebno u stvaranju programa obrazovanja.

Rad Beogradskog seminarara značajan je ne samo zbog toga što su mladi mogli prvi put na jednom širokom skupu, organizovanom pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija, da govore o svim problemima za koje su oni danas zainteresovani, da traže da učestvuju u njihovom rešavanju i da preispitaju ocene savremenog sveta, već je to bila i neka vrsta pripreme za Svetsku omladinsku skupštinu.

b) Na osnovu *Rezolucije Generalne skupštine UN 2499/XXIV* Generalni sekretar UN sazvao je Svetsku omladinsku skupštinu. Skupština je održana u Njujorku, od 8. do 18. jula 1970. godine. Na toj skupštini uzelo je učešća 690 predstavnika omladine iz 140 zemalja i predstavnici 25 nevladinih organizacija. Radilo se u četiri komisije, čija je diskusija trebalo da se usredsredi na ova pitanja: Svetski mir — Razvoj — Obrazovanje — Čovek i njegova okolina.

Primeru radi navodimo da je Komisija za svetski mir usvojila dnevni red sa ovim pitanjima: a) *borba za mir* (u okviru toga — borba za oslobođenje svih porobljenih naroda od kolonijalizma, neokolonijalizma i imperijalizma; omladina protiv imperijalističke agresije; rasizam i apartheid; dekolonizacija; samoopredeljenje; prava čoveka; kolektivna bezbednost i međunarodna saradnja; razoružanje i kontrola naoružanja) i b) *kritičke primedbe na UN i preporuke* (u okviru toga — univerzalnost UN; uloga organa UN i specijalizovanih agencija; miroljubiva aktivnost UN; preporuke). Sličan metod rada usvojen je i u ostalim komisijama. U ovakvoj situaciji, u diskusijama su dominirala pitanja koja inače privlače pažnju svetske javnosti, a u komisijama u kojima je bio usvojen dnevni red rada komisija, na čije se stvaranje utrošilo dosta vremena, »delegati su govorili o svim pitanjima ne obazirući se mnogo na govore i predloge drugih prethodnika«.

Svetska omladinska skupština usvojila je osam rezolucija i to: *Rezoluciju o koegzistenciji*, *Rezoluciju o razvitku Ujedinjenih nacija*, *Rezoluciju o ukidanju kolonijalizma*, *Rezoluciju za apsolutnu zabranu rata*, *Rezoluciju o okolini čoveka*, *Rezoluciju o sredstvima masovnih komunikacija*, *Rezoluciju o razoružanju radi obrazovanja* i *Rezoluciju o demokratizaciji obrazovanja*.

Radni materijali komisija pokazuju da je ovo bio najrepresentativniji skup mladih, koji se nisu ustručavali da iznose sva ona pitanja za koja smatraju da treba da bude zainteresovana međunarodna zajednica. Razumljivo je da se u situaciji mnogih monologa nije mogla očekivati objektivnost učesnika skupštine, da je došlo do oštrih političkih konfrontacija, poznatih već sa drugih sku-

pova organa Ujedinjenih nacija i međunarodnih skupova uopšte, i da, najšire posmatrano, ovakav skup prate i sve one pojave koje su nužne u traženju puteva da se u međunarodnim odnosima pokrene nova akcija, daju novi predlozi i angažuje svetska javnost. Međutim, ono što nam se čini da je sa stanovišta problema omladine propušteno na ovoj Skupštini jeste činjenica da je omladina iznosila svoja mišljenja pre svega o svetskim problemima, dok su problemi koji se tiču neposredno položaja omladine, u međunarodnim i nacionalnim razmerama, ostali zapostavljeni. Bilo je pokušaja tretiranja i takvih pitanja, ali su oni sasvim beznačajni u poređenju sa pretežnim delom rada Skupštine, a njihovih rezultata nema mnogo ni u rezolucijama Skupštine. Ovakav način rada Skupštine ostavlja utisak da su omladinski delegati više insistirali na stvaranju zajedničke platforme svog uticaja na međunarodne događaje, što takođe nije za podcenjivanje, ali su pri tome zapostavili ona pitanja koja se tiču neposredno omladine, a povodom kojih se često govori da ne treba dopustiti da budu rešavana »paternalističkim metodama«. To su, na primer, problemi zapošljavanja mladih, njihovog učešća u javnom životu, materijalnog položaja mladih u vezi sa obrazovanjem, itd. Ovakva razmišljanja ne treba da umanje značaj ni Beogradskog seminara o omladini ni Svetske omladinske skupštine. Materijali oba skupa daju dovoljno osnova da se u budućem radu Ujedinjenih nacija na problemima omladine ovi problemi tretiraju i dalje kao neodvojivi deo celine društvenih odnosa, ali i da se rad usredsredi na one probleme omladine za koje se smatra da su specijalni, posmatrajući ih sa stanovišta specifičnosti uloge i mesta omladine u savremenom društvu.

5. Posle Svetske omladinske skupštine usledio je rad III Komiteta na XXV zasedanju Generalne skupštine UN (15. septembar — 17. decembar 1970). On ga je započeo razmatranjem pitanja omladine. Treći komitet usvojio je i *Rezoluciju o omladini (Rezolucija 2633/XXV)*, u kojoj se, pored ostalog, traži od Generalnog sekretara UN da konsultuje vlade i specijalizovane agencije o mogućnosti da se i ubuduće organizuju omladinske skupštine, a imajući u vidu iskustvo prve Svetske omladinske skupštine. Takođe se upućuju pozivi vladama da izađu u susret težnjama omladine i da preduzmu mere, u saglasnosti sa načelima *Povelje UN*, međunarodne bezbednosti, samoopredeljenja, oslobođenja naroda i teritorija, koji se nalaze pod rasističkom, kolonijalnom i stranom dominacijom, za likvidiranje kolonijalne i strane okupacije, za nemešanje u unutrašnje poslove ostalih država, za poštovanje teritorijalnog integriteta i nezavisnosti država, za implementaciju *Deklaracije o davanju nezavisnosti kolonijalnim zemljama i narodima*, itd. Najzad, naglašena je i potreba da se obezbedi, što hitnije, učešće omladine u ekonomskom, političkom, kulturnom i drugim oblastima života. Generalni sekretar i specijalizovane agencije UN pozivaju se da nastave sa radom na programima od interesa za omladinu.

Rezime *Rezolucije 2633/XXV* naveli smo radi toga što on na neki način daje sažetu sliku svega što su Ujedinjene nacije uradile na polju tretiranja i rešavanja problema omladine. Ujedno, ocena tog rada, odnosno onoga što je do sada učinjeno pod okriljem Ujedinjenih nacija, trebalo bi da bude osnov za zaključak da li Ujedinjene nacije treba i dalje da se angažuju na problematici omladine; ako treba, da li da to čine na ovaj isti ili na neki drugi način i, najzad, ono što je možda najvažnije, kakva treba da bude sadržina tog angažovanja.



Imajući u vidu celinu problematike omladine i svega onoga što se u vezi sa tim dešavalo i što se dešava na unutrašnjem i međunarodnom planu, čini nam se da je potreba angažovanja Ujedinjenih nacija u ovoj materiji van svake sumnje. Ujedinjene nacije su reagovale na proteste omladine koji su uzeli svetske razmere i koji se upravo u takvim okvirima moraju i rešavati. Stoga je razumljivo da Ujedinjene nacije treba i dalje da se angažuju na rešavanju problema omladine.

Međutim, znatno je teže govoriti o načinu na koji treba u budućnosti tretirati tu problematiku. Predlog da se Svetska omladinska skupština sastaje periodično, ma koliko na prvi pogled izgledala razumljiv i prihvatljiv, izaziva pitanje da li rezultati održane Skupštine opravdavaju da se ide takvim putem. Svetski sastanak omladine daje mogućnosti da individualna istupanja i solidarnost mladih, a možda i konfrontacija pojedinih stavova, dođu do izražaja više nego kad bi mladi ljudi, kao članovi pojedinih nacionalnih delegacija, učestvovali u redovnom radu organa UN. No, i pored toga, postavlja se pitanje da li je potrebno da omladina ima svoju posebnu svetsku tribinu, odnosno da li se njena aktivnost ne bi mogla bolje izražavati u okvirima postojećih organizacionih oblika Ujedinjenih nacija. Slično se pitanje postavlja i u vezi sa predlozima da se u okviru Ujedinjenih nacija stvori novo telo, novi organ, po uzoru, na primer, na Komisiju za pravni položaj žene, koji bi se bavio isključivo problemima omladine. Na ta razmišljanja upućuju sadržine budućih akcija.

U ovom trenutku, kada se održana Svetska omladinska skupština može smatrati prekretnicom u tretiranju problema omladine od strane Ujedinjenih nacija, čini nam se da je najvažnije pitanje sadržine budućih akcija Ujedinjenih nacija. Problemi omladine ne mogu se tretirati na isti način kao što se to čini kada je u pitanju otklanjanje raznih osnova diskriminacije (po polu, veri, rasi, i tsl.). Zbog toga bi i svako institucionaliziranje ove problematike na takvim osnovama postavljalo uvek iznova pitanje čime zapravo treba da se bave Ujedinjene nacije kada se govori o položaju omladine. Zato nam izgleda da, kao što omladinu smatramo delom društvene celine, isto tako treba tretirati i njen osnovni zahtev, koji se u celome svetu svodi na to da mladima treba omogućiti da se uključe u javni život kako bi mogli dati svoj doprinos u svojoj zemlji, a i šire, u svetskim razmerama. Ako je to tačno, onda bi svako organizaciono izdvajanje tretiranja omladine nosilo u sebi opasnost obrnutog dejstva, odnosno izolovanog tretiranja omladine u odnosu na društvo ili, što u krajnjoj liniji može imati isti rezultat, stvaranje mogućnosti omladini da se izjašnjava o svim svetskim problemima, ali bez mogućnosti stvarnog učešća u akcijama i uticaja da se postojeće konfliktne situacije rešavaju na određeni način.

Možda zvuči suviše uprošćeno, ali problemi omladine, iako po svojim razmerama predstavljaju svetski problem, po svom vremenskom efektu mogu biti znatno ograničeniji. Jer, u suštini se postavlja pitanje izvesnog pomeranja starosne granice mladih naniže i stvaranja uslova da se oni ranije uključuju u javni život. Ako bi takva zamišljena starosna granica bila 18 godina života, prema uobičajenim shvatanjima pojma omladine, problem prestaje da postoji relativno brzo, tj. onda kada mladi ulaze u godine koje više ne predstavljaju godine omladinskog uzrasta. Skoro da bi se moglo reći da za generaciju koja je sredinom prošle decenije započela sa omladinskim protestima, problem omla-

dine počinje da se pojavljuje u obrnutom odnosu, tj. da upravo njima nove generacije mladih upućuju svoje zahteve, iste ili veoma slične onima koje su oni nekada isticali.

Ovim ne želimo da složenu problematiku omladine svedemo na problem odnosa generacija ili da je ograničimo, ni sa stanovišta sadržine ni sa stanovišta postupka rešavanja. Činjenica je da mladi mogu da doprinesu rešavanju problema savremenog društva, da su oni takvu svoju spremnost izrazili i da stoga treba tražiti put kojim bi se to i ostvarilo. Sa tog stanovišta Ujedinjene nacije mogu mnogo učiniti ubuduće. U tom smislu očekuju se i rezultati Konferencije o učešću omladine u drugoj dekadi razvoja Ujedinjenih nacija, čije se održavanje priprema za kraj 1971. godine.

## LITERATURA

- Dr Viđa Čok: *Pravni položaj omladine u Jugoslaviji i u nekim drugim zemljama*, Institut društvenih nauka i Institut za uporedno pravo, Beograd, 1969, str. 304 (u štampi).
- Izveštaj delegacije omladine Jugoslavije sa Svetskog kongresa omladine*, Predsedništvo SOJ, Komisija za međunarodne veze, br. 65/70, Beograd, 1970, str. 77.
- Univerzalna Deklaracija o pravima čoveka*, usvojena *Rezolucijom Generalne skupštine UN 217 A/III* od 10. decembra 1948. godine.
- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima*, usvojen *Rezolucijom Generalne skupštine UN 2200 A/XXI* od 16. decembra 1966. godine.
- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima*, usvojen *Rezolucijom Generalne skupštine UN 2200 A/XX* od 16. decembra 1966. godine.
- Teheranska proklamacija*, usvojena na Međunarodnoj konferenciji za prava čoveka, održanoj u Teheranu od 22. aprila do 13. maja 1968. godine.
- Education de la jeunesse dans le respect des droits de l'homme et des libertés fondamentales (*Résolution XX adopté par la Conférence internationale des droits de l'homme*, le 12 mai 1968).
- Enseignement dans les écoles des buts et principes de la Carte des Nations Unies ainsi que de la structure et de l'activité de l'organisation des Nations Unies et des institutions spécialisées, en particulier dans le domaine des droit de l'homme (*Résolution 2445/XXIII du 19 décembre 1968 de l'Assemblée générale*).
- Education de la jeunesse dans le respect des droits de l'homme et des libertés fondamentales (*Résolution 2447 du 19 décembre 1968 de l'Assemblée générale*).
- Etude de la question de l'éducation des jeunes dans le monde entier afin d'assurer l'épanouissement de leur personnalité et de renforcer leur respect des droits de l'homme et des libertés fondamentales (*Résolution 20/XXV adopté par la Commission nes droits de l'homme*, le 19 mars 1969).
- La jeunesse, son éducation dans le respect des droits de l'homme et des libertés fondamentales, ses problèmes et ses besoins, et sa participation au développement national (*Resolution 2497/XXIV du 28 octobre 1969 de l'Assemblée générale*).
- Etude de la question de l'éducation des jeunes dans le monde entier afin d'assurer l'épanouissement de leur personnalité et de renforcer le respect des droits de l'homme et des libertés fondamentales (*Résolution 12/XXVI adoktéé par la Comission des droits de l'homme*, le 25 mars 1970).
- Déclaration concernant la promotion parmi les jeunes des idéaux de paix, de respect mutuel et de compréhension entre les peuples (*Résolution 2037/XX du 7 décembre 1965 de l'Assemblée générale*).
- Participation de la jeunesse à la coopération internationale (*Résolution 1353/XLV du 2 août 1968 du Conseil économique et social*).

Programme d'action internationale concernant la jeunesse (*Résolution 1354/XLV du 2 août 1968 du Conseil économique et sociale*).

Politique et programme à long terme en faveur de la jeunesse dans le cadre du développement national (*Résolution 1407/XV, du 5 juin 1969 du Conseil économique et social*).

Seminar on the Role of Youth in the Promotion and Protection of Human Rights, Belgrade, Yugoslavia, 2-12 June 1970 (ST/TAO/HR) 39, p. 38.

World Youth Assembly, held at United Nations Headquarters, New York, July 1970 (United Nations, A/8149).